

Mitä vauvat opettivat meille aikuisille osallisuudesta?

Vauvoilla ja taaperoilla on meille paljon sanottavaa. Ammattilaisten tehtävä on vahvistaa myös kaikkein pienimpien lasten kuulluksi tuleamista lastensuojelutyössä, sillä osallisuudelle ei ole ikärajaa.

Viime syksynä saimme kokea tärkeitä, opettavaisia ja antoisia hetkiä uudenlaisessa kehittämistyössä. Järjestimme yhteistyössä Ensi- ja turvakotien liiton kanssa vauvojen ja taaperoiden osallisuuskierroksen. Kiertue nimettiin Riemukaarikiertueeksi ja se toteutettiin Oulun ja Lahden ensi- ja turvakodeissa. Nuorin osallistujista oli neljän päivän ikäinen.

Työskentelyn lähtökohtana oli tasavertainen osallisuus. Käytännössä vauvat, taaperot, heidän vanhempansa ja työntekijät asettuivat yhteiseen työskentelyyn pienimpien osallistujien ehdoilla. Tähtinä oli opetella kuuntelemaan, mitä sanottavaa vauvoilla ja pikkutaaperoilla itsellään on. Asettuminen yhteisen toiminnan äärelle vaati työntekijöiltä rohkeutta heittäytyä erilaiseen rooliin, uudenlaisen asiantuntijuuden äärelle. Tässä asiantuntijuudessa perinteinen keskusteleva työtapo ei toimi, vaan kyky sietää

lapsen spontaaniutta ja taito ymmärtää nonverbaalisia viestejä korostuu. Pieni lapsi jää ulkopuoliseksi, mikäli tiedon tuottaminen perustuu pelkästään puheeseen ja kirjoitettuihin sanoihin. Nyt oli aika miettiä uudenlaisia tapoja työskennellä yhdessä.

Mitä pienen lapsen osallisuus edellyttää työntekijöiltä?

Pienet lapset tuovat väistämättä mukanaan aikuisen näkökulmasta epävarmuutta ja

kaaostakin. Lapsi liikkuu, koska hän tutustuu ympäristöön, tutkii oppiakseen ja leikkii prosessoidakseen elämää. Pieni lapsi juttelee omalla kielellään, joka voi olla jokeltelua tai itkua. Asiakastyön tilanteissa lapsen itku ja kyvyttömyys istua paikallaan koetaan usein häiritseväksi.

Pienten lasten osallisuuden vahvistaminen edellyttää työntekijältä kykyä irrottautua henkilökohtaisesta tilanteen hallinnan tarpeesta ja suostua kohtaamiseen

Vauvat ja taaperot osallistuiivat aktiivisesti yhteiseen työskentelyyn.

tasaveroisemmin ilman jatkuvaa arviointia. Samalla on opeteltava pysähtymään lapsen äärelle ja tietoisesti kuuntelemaan heidän viestejään. Meitä aikuisia tarvitaan myös tulokkaamaan lapsen viestejä aikuisten kielelle. Lapsen viestiminen tapahtuu sanojen ohella leikin ja toiminnan kautta. Leikin käyttö työvälineenä on ammattilaiselle tärkeä ja vaativa taito, jonka kautta voidaan lisätä lapsen osallisuutta. Lastensuojelun kontekstissa asia on jäänyt liian vähäiselle huomiolle.

Mitä Riemukaari-tapahtumissa tehtiin?

Olimme kevään aikana työstäneet yhdessä työntekijöiden kanssa kiertueen tavoitteet. Kun varsinainen kiertue alkoi, meitä kaikkia jännitti. Ensimmäisellä tapaamisella asiakkaiden kanssa kokosimme yhdessä kaikkien osallistujien kanssa teemoja, joiden avulla vahvistettaisiin lapsen osallisuutta Ensi- ja turvakodeissa. Teimme tarpeiden tornia, rakensimme majoja, maalasimme iloa. Näiden pohjalta päädyimme syventämään seuraavia lapsilta ja heidän vanhemmiltaan nousseita teemoja: hyvä kohtaaminen, lapsen näkökulman huomioiminen, turvallisuus ja leikin merkitys. Teimme temppuradan, jonka varrella työskentelimme teemojen parissa. Ihan jokainen sai olla mukana.

Mitä opimme?

Opimme, että

- osallisuuden sisäistäminen edellyttää kaikkien osapuolinen osallisuutta ja kokemusta. Kokemus on tunne, jota on vaikea välittää sanoin.
- lasten osallisuuden vahvistaminen ei vähennä vanhempien osallisuutta - usein käy päinvastoin.
- lapset opettivat meille läsnäoloa sekä

Kehitimme uudenlaisia menetelmiä vauvojen osallisuuden vahvistamiseksi.

leikin, tunteiden ilmaisun ja kohtaamisen tärkeyttä.

- esimiehen osallisuus kehittämistyössä on tärkeää. Oli hienoa, että esimiehet osallistuivat ja antoivat tukensa uudelle kehittämistyölle.

Mukana olleet työntekijät kertoivat palautteena, että:

- he haluavat jatkossa pitää lasta paremmin mielessä ja nostaa esille vahvemmin lapsen näkökulmaa.
- oli tärkeä saada oivallus, kuinka paljon lapsilla oli sanottavaa päivien aikana, vaikka he eivät puhuneet.
- kannattaa haastaa itseään ja asiakkaita mukaan uusiin asioihin.

Mitä kiertueen jälkeen?

Kiertueen jälkeen on edessä iso haaste, jotta työ jatkuu käytännön tasolla. Miten lasten ja heidän vanhempiensa kehittämistyö näkyy jatkossa Ensi- ja turvakotien arjessa?

Kiitos Lahteen ja Ouluun sekä Ensi- ja turvakotien Kannusta minut vahvaksi – hankkeen tiimille. Oli ilo tehdä kiertue kanssanne. ■

*Teksti: Sari-Anne Paaso ja Hanna Särkiö
Pesäpuu ry*

Kuvat: Saija Tahkola, Sari-Anne Paaso

Ps. teemme osallisuuskierroksia tilauksesta jatkossakin.